

133. Torstaina 7 päivänä joulukuuta 1989

kello 18

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi yhdistyslain 10 ja 35 §:n, yleisistä kokouksista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä painovapausslain muuttamisesta 4447

Hallituksen esitys n:o 195

Lakivaliokunnan mietintö n:o 14

Suuren valiokunnan mietintö n:o 210

2) Ehdotus laiksi nykyisten määrällisten vientirajoitusten poistamista ja uusien tai vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden estämistä koskevan Suomen tasavallan ja Euroopan talousyhteisön väliseen sopimukseen tehdyn täydentävän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ”

Hallituksen esitys n:o 224

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 35

Suuren valiokunnan mietintö n:o 211

3) Ehdotukset laiksi valtion eläkerahastosta sekä laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta ..

Hallituksen esitys n:o 163

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 82

Suuren valiokunnan mietintö n:o 212

4) Ehdotukset luottoverolaiksi sekä laiksi leimaverolain muuttamisesta 4448

Hallituksen esitys n:o 186

Lakialoitteet n:ot 24/1987 vp., 18, 30 ja 83/1988 vp. sekä 45 ja 48

Toivomusaloitteet n:ot 47 ja 80/1988 vp. sekä 53 ja 91

Siv. Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83

Suuren valiokunnan mietintö n:o 213

5) Ehdotukset laiksi kiinnitysluotto pankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin sekä laiksi leimaverolain 10 §:n muuttamisesta ... 4453

Hallituksen esitys n:o 198

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 5

Suuren valiokunnan mietintö n:o 214

6) Ehdotukset laiksi vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä annetun lain muuttamisesta ja laiksi vapaakuntakokeilusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 4454

Hallituksen esitys n:o 159

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 27

Suuren valiokunnan mietintö n:o 215

7) Ehdotus laiksi kaavoitusalueiden jakolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 92

Toivomusaloite n:o 300/1988 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 28

Suuren valiokunnan mietintö n:o 216

8) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain 79 §:n ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 4455

Hallituksen esitys n:o 231

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 38

Suuren valiokunnan mietintö n:o 217

- Siv.
- 9) Ehdotukset laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 29 §:n muuttamisesta ja laiksi ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 4455
- Hallituksen esitys n:o 216
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39
Suuren valiokunnan mietintö n:o 218
- 10) Ehdotus laiksi merimieseläkelain muuttamisesta 4456
- Hallituksen esitys n:o 232
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 40
Suuren valiokunnan mietintö n:o 219
- 11) Ehdotukset laiksi tieliikenteen ajo- ja lepoajoista „
- Hallituksen esitys n:o 87
Lakialoite n:o 18/1987 vp.
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 220
- 12) Ehdotus laiksi tieliikennelain 87 a §:n muuttamisesta 4462
- Hallituksen esitys n:o 88
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 221
- 13) Ehdotukset laiksi väestönsuojelulain muuttamisesta „
- Hallituksen esitys n:o 23
Lakialoite n:o 21
Toivomusaloite n:o 1282/1987 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 222
- 14) Ehdotukset ulosottomiehen oikeutta saada eräitä tietoja eläke- ja vakuutuslaitoksilta tarkoitaviksi laeiksi „
- Hallituksen esitys n:o 219
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 223

Ensimmäinen käsittely:

- 15) Ehdotus laiksi Lapin korkeakoulusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 4463

- Siv.
- Hallituksen esitys n:o 165
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22
- Pöydällepanoa varten esitellään:
- 16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86 hallituksen esityksen johdosta laeiksi ennakkoperintälain 10 §:n väliaikaisesta muuttamisesta sekä työnantajan sosiaaliturvamuksusta annetun lain 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE n:o 228) 4463
- 17) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksestä työturvallisuuslain 1 §:n muuttamisesta (HE n:o 220) „
- 18) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus sisäasiainministeriön hallinnonalaan kuuluvan rajavartiolaitoksen eräiden virkojen lakkauttamisesta ja perustamisesta (A n:o 33) „

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat E. Aho, Alaranta, Björkstrand, Elo, Jouppila, Juhantalo, Kanerva, Korkia-Aho, P. Lahtinen, Laine, Paasilinna, Paasio, Pesola, Pohjanoksa, Puisto, Puska, Riihijärvi, Särkijärvi, Turunen, Tähkämaa ja Viljanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat P. Lahtinen ja Särkijärvi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Turunen ja yksityisasioiden vuoksi edustajat Björkstrand, Juhantalo, Puska, Tähkämaa ja Viljanen, tästä ja huomisesta päivästä sairauden takia ed. Pohjanoksa, virkatehtävien vuoksi ed. Pesola ja yksityisasioiden takia ed. Alaranta, kuluvan joulukuun 11 päivään yksi-

tyisasioiden takia ed. Riihijärvi ja 13 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Paasio.

Ed. Kettunen: Herra puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen tekemää ehdotusta.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluva joulukuun 1 päivä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 233, joka nyt on edustajille jaettu.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1988

Puhemies: Ilmoitetaan, että hallituksen kirjelmän ohella kuluva joulukuun 1 päivä on eduskunnalle saapunut hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1988. Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

2) Ehdotus laiksi nykyisten määrällisten vientirajoitusten poistamista ja uusien tai vaikutukseltaan vastaavien toimenpiteiden estämistä koskevan Suomen tasavallan ja Euroopan talousyhteisön väliseen sopimukseen tehdyn täydentävän pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 224
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 35
Suuren valiokunnan mietintö n:o 211

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 211. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi yhdistyslain 10 ja 35 §:n, yleisistä kokouksista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä painovapauslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 195
Lakivaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 210

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 210. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

3) Ehdotukset laiksi valtion eläkerahastosta sekä laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 163
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 82
Suuren valiokunnan mietintö n:o 212

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Aikaisemmin esittämäni viitaten ehdotan, että toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakivaliokunnan mietintöön jättämäni vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 212. Ensinnä

sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Hallituksen esitys valtion eläkerahastosta on valmisteltu todella nopealla aikataululla virkamiestyönä valtiovarainministeriössä ja valtiokonttorissa. Kysymys on periaatteellisesti hyvin olennaisesta, tärkeästä asiasta, joka mielestämme olisi vaatinut hyvin perusteellisen valmistelun, paljon perusteellisemmän kuin konsanaan asiassa nyt on toteutettu. Eläkerahaston todellisenä motiivina näyttää olevan suhdannepoliittiset syyt, sinänsä oikeaoppiset syyt. Siitä, että näin on, kertovat monet seikat tämän hallituksen esityksen valmisteluprosessissa.

Keskustan eduskuntaryhmän mielestä kuitenkin olisi ollut tarkoituksenmukaisempaa, että suhdannepoliittikan hoitoon olisi käytetty välineenä nimenomaan siihen tarkoitukseen varattua keinoa eli näiden varojen siirtoa suhdannerahastoon, joka on paljon oikeaoppisempi toimenpide nimenomaan suhdannepoliittisessä mielessä. Me pidämme varautumista valtion tuleviin eläkevastuisiin sinänsä tarpeellisenä. Järjestely, jota nyt ollaan läpiviemässä, ei kuitenkaan muodosta oikeaoppista, järkevää menettelyä näihin tarkoituksiin. Kun valtiovarainvaliokunnan verojaosto on kuunnellut tässä asiassa asian tuntijoita, olen ymmärtänyt, että periaatteessa valiokunta varsin laajasti ajattelee asiasta samalla tavalla kuin keskustan eduskuntaryhmä. Eri syistä hallitusryhmien edustajat eivät ole kuitenkaan voineet tulla opposition kannalle.

Herra puhemies! Tulemme asian kolmannen käsittelyn yhteydessä esittämään ehdotusta hylättäväksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—9 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 25 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset luottoverolaiksi sekä laiksi leimaverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 186

Lakialoitteet n:ot 24/1987 vp., 18, 30 ja 83/1988 vp. sekä 45 ja 48

Toivomusaloitteet n:ot 47 ja 80/1988 vp. sekä 53 ja 91

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83

Suuren valiokunnan mietintö n:o 213

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 213. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Sasi: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää eduskunnan hyväksyttäväksi lakia luottoverolaiksi. Tämä on uuden tyyppinen veromuoto, joskin se on läheinen sukulainen meillä jo käytössä olevalle leimaverolle. Euroopan maista osassa on jonkin tyyppinen luottoihin liittyvä leimavero, mutta suurimmassa osassa Euroopan maita tämän tyyppistä veromuotoa ei lainkaan ole.

Nykyisessä leimaverojärjestelmässä on pidetty erittäin suurena ongelmana sitä, että järjestelmä on hyvin epäneutraali siitä syystä, että se koskee ainoastaan osaa kotimaisesta lainanotosta eikä lainkaan ulkomaista lainanottoa. Tästä syystä on pidetty tarkoituksenmukaisena kaikilla tahoilla, että luotonottoverotusta tulisi yhdenmukaista siten, että se kohdentuisi samalla tavalla kaikkeen luotonottoon. Tavoitteena alun perin olikin, että veropohjaa laajennettaisiin kaiken kattavaksi, mutta vastaavasti myös veroprosenttia alennettaisiin hyvin huomattavasti.

Laki on osoittautunut sekä valmistelussa että myös eduskuntakäsittelyssä varsin vaikeaksi ja ongelmalliseksi. Periaatteelliselta kannalta voidaan todeta, että tavoitteena mm. Suomen Pankilla, mutta myös valtiollalla, on ollut pitkään se, että suomalaisen yritysten rahoituskustannukset tulisi

saattaa samalle tasolle kuin kilpailijamaisamme, eli rahan hinnan täytyy olla samaa luokkaa. On luonnollista, että mikäli meillä peritään tiettyä erityisveroa luotonotosta, hinta ei voi olla täsmälleen saman suuruinen.

Toinen ongelma on, että on osoittautunut olevan mahdollisuuksia kiertää leimaveroa ja myös luottoveroa, ja tietysti kun pyritään järjestelmää muokkaamaan, sen tulisi olla sellainen, että kiertomahdollisuuksia järjestelmässä olisi mahdollisimman vähän, mieluiten ei lainkaan.

Kolmas ongelma on se, että kun pääomaliikkeitä on vapautettu viime vuosina, on se johtanut siihen, että on varsin helppoa ja yksinkertaista siirtää koko luoton otto ulkomailla tapahtuvaksi, ja todennäköistä onkin, että useat suomalaiset yhtiöt siirtävät rahoitusyksikkönsä ulkomaille, hoitavat rahoituksen tuota kautta ja välttyvät kokonaisuudessaan luottoveron maksamiselta. Tätä ei voi siltä kannalta pitää myönteisenä, että se johtaa myös tietyn rahoitusalan asiantunteuksen siirtymiseen Suomesta muualle.

Teknisiä ongelmia tämän esityksen suhteen on ollut varsin paljon. On arvioitu, että olisi noin parisataa sellaista luoton ottoon liittyvää detalia, joihin pitäisi ottaa kantaa, jos haluttaisiin laista tehdä sellainen, että se kykenisi vastaamaan kaikkiin olennaisiin kysymyksiin ja tällä tavalla antamaan etukäteen täysin selvän kuvan, mihin verotus kohdistuu ja mihin ei.

Valiokunnassa on pyritty jossakin määrin selvittämään ongelmakysymyksiä ja puututtu niistä kaikkein tärkeimpiin ja keskeisimpiin. Valtiovarainvaliokunta esittääkin, että lakia muutetaan siten, että niissä tapauksissa, joissa luotonotto on leimaverotuksen piirissä, luottoveroa ei lainkaan perittäisi. Tämä on ollut hallituksen esityksen alkuperäinen tarkoitus, mutta kaiken selventämiseksi halutaan, että tuo asia sanotaan selvästi laissa, jotta missään yhteydessä tämän tyyppisiä ongelmia ei syntyisi.

Itse mietinnössä otetaan tulkinallista kantaa luottoveron sisältöön eräissä keskeisimmässä kysymyksissä. Tärkeä kysymys on se, missä tilanteessa kyse on sellaisesta toimitusluotosta, johon luottovero ei kohdistu. Valiokunta on rajannut käsitettä siten, että toimitusluotto edellyttää, että luotonantajana on tavarann myyjä, jotta luottovero ei tähän kohdistuisi. Ala supistuu, mutta us-

komme, että tämä määritelmä selvittää olennaisesti esiintyviä tilanteita.

Toinen tärkeä kysymys on, että useissa maissa tapahtuvassa luoton otossa ja luottojärjestelyissä joudutaan soveltamaan juridisesti hieman erilaisia järjestelyjä kuin Suomessa. Muun muassa Yhdysvalloissa usein käytetään valmiusluottoja takauksen asemesta eikä siis takausta, mitä meillä Suomessa normaalisti käytetään. Valiokunta katsoo, että takaustyyppisistä valmiusluotoista ei tule periä luottoveroa, koska niiden todellinen tarkoitus on olla takaus eikä luotto. Tämä on myös sikäli merkittävää, että kannanotto merkitsee sitä, että itse sopimusten tarkoitukseen ja luonteeseen tulee asioita arvioitaessa kiinnittää huomiota.

Kolmas keskeinen kysymys on kysymys siitä, onko sellainen luottosopimus, jonka pankki antaa sitoumuksetta, luottolimiittinä, luottoveron piiriin kuuluva kysymys vai ei. Valiokunta katsoo, että näissä tapauksissa, jos luottolimiitti on annettu sitoumuksetta, myös näihin tulee soveltaa luottoveroa. Tämä merkitsee kuitenkin sitä, että limiitin puitteissa yritykset voivat ottaa luottoa niin, että yksittäisistä luotonottotilanteista ei tarvitse luottoveroa maksaa.

On vaikea sanoa, mikä tämän järjestelmän tulevaisuus tulee olemaan. Voidaan pitää sinänsä myönteisenä, että luoton ottoa verotetaan siltä kannalta, että sen voidaan arvioida jossain määrin edistävän säästämistä tai oikeammin hillitsevän luoton ottoa. Mutta tosiasia on se, että varsinkin siinä tilanteessa, kun yksityishenkilöiden luoton otto ulkomailla mahdollistuu, kysymys kansainvälisestä yhdenvertaisuudesta aktualisoituu ja saatetaan johtaa siihen, että tämän lain sisältöä joudutaan vakavasti harkitsemaan uudestaan.

Herra puhemies! Uskon, että luottoverosta näillä täsmennyksillä, mitä valiokunnassa on tehty, tulee ainakin sen alkuvaiheessa toimiva.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Tämä hallituksen luottoverolakiehdotus on oikean suuntainen, mutta että se toimisi vielä paremmin kuin hallitus esittää, ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoitteeseen n:o 45 sisältyvä lakiehdotus.

Sen lisäksi tässä yhteydessä käsiteltävän leimaverolain muuttamisen osalta ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoitte-

siin not 24/1987 vp. ja 48 sisältyvät lakiehdotukset.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Ed. Seppänen totesi edellisessä puheenvuorossaan, että hallituksen lakiesitys on oikean suuntainen, ja suurin piirtein sama sanoma oli myös ed. Sasin puheenvuorossa: Esitys on suurin piirtein oikean suuntainen. Edelleen aivan kaikin puolin kannatettavaa oli myös se, mitä ed. Sasi totesi niistä korjauksista, mitä valiokunta on tehnyt hallituksen esitykseen. Itse asiassa hyvin pitkälti voi lisäksi yhtyä myös siihen muuhun sanomaan, mitä ed. Sasi puheenvuorossaan hallituksen luottoverolakiesityksen suhteen sanoi. Sasin puheenvuorohan oli monilta osin kriittinen eräisiin lakiin valiokunnan korjausten jälkeenkin jääviin epäkohtiin.

Hallitus esitys luottoveroksihan merkitsee sitä, että ulkomaisesta luotosta peritään 0,5 prosenttiyksikön suuruista luottoveroa riippumatta luoton kestoajasta. Toisin kuin leimaveron kohdalla tämä käytännössä merkitsee sitä, että leimaverolain tapaisia lievennys-säännöksiä lyhytaikaisille luotoille ei lainkaan tämän lakiesityksen mukaan nyt sallittaisi ja annettaisi. Niinpä lyhytaikaisten valuuttaluottojen luottovero vuositasonalla monessa tapauksessa voi nousta jopa kuuden prosentin suuruisiksi. Muun muassa jaostokäsittelyn aikana saimme kuulla esimerkkejä niistä tyyppitapauksista, joissa tämän tapainen lopputulos voi olla seurauksena eräiden yrittäjien, nimenomaan vientiyritysten, kohdalla ihan käytännössäkin. Säännös onkin näiltä osin ulkomaankauppamme tarpeita ajatellen huono. Se asettaa käytännössä erillaiseen asemaan erilaiset yritykset, kuten ed. Sasi oikeastaan puheenvuorossaan asian osoittikin.

Kärjistyneemmäksi tilanne muodostuu juuri niiden yritysten kohdalla, joiden on suojauduttava valuuttariskeiltä rahoittamalla saatavansa laskutusvaluutoissaan siksi, kunnes maksut näistä vienneistä tulevat. Jos tällaisen valuuttaluoton keskipituus on esimerkiksi yksi kuukausi, mikä ei ole suinkaan mikään aivan harvinainen tapaus, on viennin rahoituksen ja valuuttariskiltä suojautumisen seurauksena siis on kuuden prosentin suuruisen vuotuinen luottovero.

Etenkin suurten vientiyritysten kohdalla tästä ongelmasta välttyään juuri sillä tavalla,

miten ed. Sasi omassa puheenvuorossaan edellä jo osoitti. Limiittisopimuksilla osa yrityksistä pystyy välttämään luottoveron kertaantumisen moninkertaiseksi tuosta 0,5 prosentin suuruudesta luottoverosta. Kaikille vientiyrityksille ei näitten limiittisopimusten tekeminen ole kuitenkaan eri syistä mahdollista. Myös tästä käytännön esimerkkiä löytyy kosolti.

Keskustan eduskuntaryhmä näistä syistä esittääkin, että luottoverolakiesityksen 9 §:n 1 momentti korjattaisiin siten kuuluvaksi, että siinä sanottaisiin: "Luottovero on 0,5 prosenttia laskentaperusteesta. Luottoveron määrä on enintään yhdeksän kuukauden ajaksi otetusta luotosta 0,5 prosenttia vuodessa laskentaperusteesta." Siis vuotuinen luottovero ei nousisi 0,5:tä prosenttia korkeammaksi.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä on auki myös leimaverolaki. Leimaveron asia, joka kohdentuu perusteettomasti tällä hetkellä myös asumisen hinnan rasitukseksi. Varsinkin oman ensiasunnon hankinnan helpottaminen on yleisesti todettu sellaiseksi asuntopoliittiseksi toimenpiteeksi, jota pitäisi edesauttaa myös veropoliittisin toimenpitein. Leimaveron poistaminen ensiasunnon hankkijalta olisikin monilla tavoin perusteltu toimenpide. Tämän puolesta on puhuttu sekä hallitusryhmien että oppositior ryhmien piirissä jo vuosien ajan.

Erilaisen omistusasunnon hankkijat ovat myös keskenään kovasti eriarvoisessa asemassa leimaveron velvoitteiden suhteen. Omakotiasunnon hankkijoiden leimaveron on lain mukaan 4 prosentista 6 prosenttiin, lähes poikkeuksetta kuitenkin 6 prosenttia, koska muistini mukaan yli 200 000 markan suuruudesta omakotiasunnon asuntokaupasta leimaveron on 6 prosenttia. Käytännössä kaikki omakotiasuntojen kauppojen hinnat ovat yli tuon 200 000 markkaa. Raja saattaa olla nykyään yli 200 000 markkaa, mutta se on noin 200 000 markkaa. Omakotiasuntoa ei mielestämme tule rinnastaa mihin tahansa kiinteistökauppaan, jossa leimaveron on todella se 6 prosenttia. Myös omakotiasunto on meidän mielestämme nähtävä välttämättömyyshyödykkeenä samalla tavalla kuin osakeasuntokin. Näistä syistä mielestämme olisi välttämätöntä, että myös omakotiasuntokaupan leimaveron lasketaan asunto-osakkeen ostajalle säädetyn leimave-

ron tasoon elikkä 1,5 prosentin suuruiseksi veroksi.

Herra puhemies! Näistä kahdesta asiasta, ensiasunnon hankkijan leimaveron poistamisesta ja omakotiasuntokaupan leimaveron laskemisesta muun asuntokaupan leimaveron tasolle, on keskustan edustajien toimesta jätetty lakialoitteet. Ehdotan, että toisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin näihin lakialoitteisiin, lakialoitteet n:ot 18 ja 30/1988 vp., perustuva, II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Varsinaisen luottoveron osalta ehdotan, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin mietintöön liittyvään II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen tekemää ehdotusta käsittelyn pohjaksi.

Ed. Ikonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemiä ehdotuksia.

Ed. Gustafsson: Herra puhemies! Tässä ed. Pekkarinen esitteli keskustan eduskuntaryhmän leimaverouudistustavoitteita. Haluaisin todeta, että tämän hallituksen luottoveroesityksen yhteydessä on myös esillä tekemäni lakialoite, jossa on lähes 50 kansanedustajaa mukana, valtaosiltaan sosialidemokraatteja, myös kansandemokraatteja ja yksi vihreä, jossa aivan saman suuntaisesti vaadimme leimaverouudistusta. Luulen, että en ole ainoa hallituspuolueen kansanedustaja, joka on sitä mieltä, että tässä hallituksen etenemisvauhti on ollut kohtuuttoman verkainen. Tämän kansalaisten oikeustajua loukkaavan ja eriarvoisuutta lisäävän käytännön on sallittu jatkua liian pitkään.

Herra puhemies! Kiinnittäisin vielä eduskunnan huomiota siihen, että kun ed. Sasi esitteli hallituksen luottoveroesitystä, niin en malta olla toteamatta, että sen lähtökohta on sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän budjettitavoitteissa ensi vuodelle, jolloin ryhmämme vaati vasemmistolaisia talouspoliittisia painotuksia. Linaan suoraan eduskuntaryhmämme budjettikannanotosta kohdan: ”Yritysten luotonottoa olisi syytä hillitä esimerkiksi erillisellä, vain yrityksiin suunnattavalla luottoverolla.” — Näinpä rohkenen katsoa, että tämän merkittävän uudistuksen

alkusyy on sosialidemokraattien verotavoitteissa.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Haluan mainita, että olen ed. Gustafssonin kanssa aivan samaa mieltä siitä, että tällaisia välillisiä veroja pitäisi pyrkiä keräämään, jotta tuloverotusta voitaisiin alentaa. Tässä suhteessa yhtenä keinona voidaan myös luoton otton verotusta käyttää.

Mitä tulee siirtoleimaveroon eli siihen, jos ostaa kiinteistön tai asunto-osakkeen, niin tällä hetkellä valtiovarainministeriössä on työryhmä, joka juuri selvittää sitä, millä ehdoilla ja miten voitaisiin alentaa mm. ensiasunnon hankkijoitten asunnon kaupan maksamaa leimaveroa. Aivan lähiaikoina tämän selvityksen pitäisi valmistua, jonka jälkeen uskon, että hallitus saa varmasti valmiuksia edetä sen suuntaisesti, että leimaveroa ensiasunnosta voitaisiin alentaa.

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Ed. Gustafsson puheenvuorossaan aivan oikein totesi, että hallituksen toimenpiteet nimenomaan oman ensiasunnon hankkimisen leimaveron osalta ovat olleet tavattoman verkkaiset. Tähän on helppo yhtyä.

Toisaalta haluaisin muistuttaa ed. Gustafsonia siitä, että nyt kun tämä asia on käsiteltävänä, meillä on todella mahdollisuus se muuttaa. Tässä ei ole mistään muusta kyse kuin siitä, että eduskunta käyttää sitä päätösvaltaa, mitä hallitusmuoto eduskunnalle ja kansanedustajille antaa. Se voidaan korjata aivan tällä päätöksellä.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Me vasemmistoliittolaiset kansandemokraatit tuemme sosialidemokraattisten kansanedustajien aloitteita tässä asiassa. Niinpä olen pelastanut hylkyehdotuksesta vuoden 1987 valtiopäiviltä edustajien Tuulikki Hämäläinen, Antti Kalliomäki, Arja Alho, Kaj Bärlund, Markku Pohjola, Risto Ahonen ja Saara-Maria Paakkinen allekirjoittaman aloitteen, jonka avulla haluttaisiin poistaa leimaveron ensiasunnon ostajilta. Se on saman sisältöinen kuin keskustan täällä esittämä aloite, melkein sanasta sanaan sama, esitetty pari vuotta aikaisemmin kuin keskustapuolue jätti oman lakialoitteensa. Tässä mielessä sosialidemokraatit ovat olleet asialla tässä asiassa, mutta pahoittelen samalla sitä, että

puolueen eduskuntaryhmä ei saa ääntään kuuluville puolueen hallitusryhmässä. (Ed. Gustafsson: Koko ajan enemmän ja enemmän!) — Mutta ei niin paljon, että tämä lakialoite voitaisiin hyväksyä sosialidemokraattisten kansanedustajien ehdottamassa muodossa.

Tässä mielessä toivoisimme menestystä sosialidemokraateille omien budjettitavoitteitensa ajamisessa sellaisessa taantumushallituksessa, mitä tämä nykyinen hallitus edustaa, jossa mustin taantumusvoima, mikä maassamme on, on hallituskumppanina, joka myös näyttää saavan omia tavoitteitaan läpi silloin, kun sosialidemokraattisten kansanedustajien aloitteet, sosialidemokraattisten kansanedustajien enemmistönkään aloitteet, sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmätavoitteet eivät mene läpi hallituksen esityksiä muokattaessa. Mutta joka tapauksessa me tuemme teitä myös sellaisissa ehdotuksissa, joita vastaan te itse äänestätte.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Haluan vastauksena ed. Gustafssonin puheenvuoron johdosta osoittaa myötätuntoa hänelle siitä, että hän rohkeni tuoda oman ja aivan ilmeisesti aika monien muidenkin sosialidemokraattien kannan leimaverokeskusteluun esille. On todella hyvin vankasti perusteltua, että ensiasunnon hankkijalta leimavero poistettaisiin ja laskettaisiin omakotiasuntokaupassa muun asuntokaupan leimaveron tasalle.

Olen tyytyväinen siihen, että ed. Gustafsson tuon ääneen lausui, vaikkakin hän todennäköisesti äänestää toisella tavalla. Mutta on toki paljon parempi, että edes tunnustaa tämän asian oikeutuksen kuin että ei sitä tunnusta ja äänestää meidän aloitettamme vastaan.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Kun täällä on syntynyt kilpalaulanta siitä, mikä puolue kaikkein voimakkaimmin ajaa ensiasunnon ostajan leimaveron poistamista, niin haluan todeta, että jos käydään lävitse kokoomuksen eduskuntaryhmän julkilausumia viime eduskuntakaudelta, niin tämä oli varmasti kaikkein useimmiten esiintynyt vaatimus. Joka vuosi leimaverolain käsittelyn yhteydessä me vaadimme, että ensiasunnon ostajalta täytyy leimavero poistaa. Haluan todeta, että on asetettu toimikunta, jonka määräaika

päätyi marraskuun lopussa ja jonka mietinnön pitäisi valmistua aivan lähiaikoina. Uskon, että kun hallituskausi päättyy, niin vihdoinkin tämä tavoite on toteutettu, josta näkyy selvästi se, että kokoomus tuli hallitukseen ja toimi.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Se, mitä ed. Sasi puheenvuoronsa alkuosassa sanoi, on meille tuttua tekstiä vuosien varrelta. Näinhän juuri te olette luvanneet vuodesta toiseen, mutta kun tämä hallitus on nyt tähän päivään mennessä istunut jo kaksi ja puoli vuotta, ei näköpiirissä ole lyhyellä tähtäyksellä leimaverolain muutosta, todellakaan ei ole lyhyellä tähtäyksellä muutosta näköpiirissä. Näyttää siis siltä, että te ette saa tällä vaalikaudella tätä muutosta aikaiseksi? Eikö hallituksen ja kokoomuksen uskottavuus ole aika heikoissa kantimissa, jos näin pienessä asiassa neljän vuoden aikana ei saa välttämätöntä muutosta aikaiseksi. Olisi toivonut, että hallitus olisi korjannut tämän ensimmäisten viikkojen aikana kaiken sen jälkeen, mitä kokoomus kauniisti ja ihan hyvää asiassa on lausunut.

Minä käännyin melkein luottamaan sosialidemokraattien lupauksiin enemmän kuin ed. Sasin.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minusta on jännittävä asia, että eduskunnassa on nyt syntymässä eräs istuvan eduskunnan laajimmista koalitioista jonkin asian puolesta. Sikäli kuin olen ymmärtänyt niin kokoomuksen eduskuntaryhmä on ensiasunnoilta poistettavan leimaveron puolesta, keskustan eduskuntaryhmä on tässä asiassa samalla linjalla, sosialidemokraateista ainakin enemmistö on tässä asiassa sillä linjalla, ed. Almgren varmaankin esittää, että myös kristillisten liitto on tässä asiassa samalla linjalla, ja ed. Pulliainenkin nostaa kättä siihen malliin, että myös vihreät ovat tässä asiassa samalla linjalla. Me kansandemokraatit olemme, ja uskallanpa arvella, että devankin edustajat ovat tässä asiassa samalla linjalla.

Mikä estää eduskuntaa, kun tämä asia tulee tänään ja huomenna käsittelyyn ja päätettäväksi, poistamasta ensiasunnon ostajilta leimaveroa? Meillä on täällä esitys, joka tekee sen mahdolliseksi. Se on lainsäädäntöopillisesti kelvollinen, se on ehdotus, joka toimii käytännössä, ja se tekee mahdolliseksi

ilman toimikuntaa tämän asian toteuttamisen heti.

Eduskunnan tahto tulee mielestäni tällä tavalla toteutetuksi, jos toimitaan sillä tavalla, että ilman toimikuntaa hyväksytään tämä asia nyt ja tässä heti. Olen valmis tekemään sen esimerkiksi ed. Hämäläisen aloitteen pohjalta, jossa sosialidemokraatit saavat kunnian siitä. Ei tarvitse olla keskustan aloite eikä tarvitse olla meidän aloitteemme, vaan hyväksytään se ed. Hämäläisen aloitteen pohjalta, jolloin sosialidemokraatit ovat ehdottaneet sitä ja saavat tästä kunnian. Katsotaan nyt sitten, mikä tulee äänestystulos olemaan, ketkä todella haluavat konkreettisia tekoja sanojen sijasta.

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Ed. Sasi puheenvuorossaan totesi, että on toimikunta asiaa valmistelemaan ja toimikunnan määräaika on juuri päättynyt. Katson kuitenkin asian sellaiseksi, että tässä ei tarvita toimikuntaa, koska käydyn keskustelun perusteella eduskunnassa vallitsee hyvin laaja yksimielisyys. Nyt voitaisiin todella tehdä historiaa. Eduskunta ja eduskuntaryhmät ja kansanedustajat voisivat ottaa itselleen päätösvallan, joka meille käytännössä kuuluu.

Ed. Sasille haluaisin vielä muistuttaa siitä, että viimeksi viime viikolla kokouksen puoluesihteri otti tämän asian puolesta kantaa julkisuudessa, ja tämä kanta näkyi hyvin monissa aikakaus- ja sanomalehdissä. Tätäkin taustaa vasten kuilu politiikan todellisten päätösten ja puheiden välillä on tavattoman suuri, ja nyt meillä olisi tilaisuus tämä kuilu tämän asian kohdalla poistaa ja tehdä tästä päätös. Ei valtiontalous ensi vuonna tähän kaadu, mutta leimaverokustannus on nimenomaan tässä korkotilanteessa ja siinä tilanteessa, missä asunovelalliset ovat, tavattoman iso asia. Sitä kautta voitaisiin tulla nimenomaan ensiasunnon ostaneita asunovelallisia vastaan.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Seppäsen äskeisen puheenvuoron johdosta, kun tunnen ed. Seppäsen erittäin ihmisystävällisenä henkilönä, niin olemmehan me kuitenkin yhdessä sitä mieltä, että jos ed. Sasi on edes saanut jonkin toimikunnan aikaiseksi, niin me yhdessä keksimme sille jonkin toisen tehtävän niin, että ed. Sasin elämäntyö

jollakin tavalla voi jatkua suomalaisessa yhteiskunnassa.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunta on käsitellyt myös toivomusaloitteeni n:o 47/1988 vp. Toivomusaloitteessa kiinnitän eduskunnan huomiota siihen, että asunnonostajat eivät joudu maksamaan leimaveroa ainoastaan asuntokaupasta, joka on näillä asunnon hinnoilla hirvittävä, vaan myös siinä hetkessä joudutaan samaan leimaverojen maksamistilanteeseen, kun pankinjohtaja rätkäyttää velkakirjan eteen. On kiinnitettävä leijonankuvat myös pankin velkakirjoihin ja jälleen on maksettava leimavero. Tämä on, huomioon ottaen ne suuret lainat, joita asunnon tarvitsijat joutuvat nostamaan, tavattoman kohtuuton tilanne. Valitettavasti valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että tämä toivomusaloite hylättäisiin, mutta siitä huolimatta, herra puhemies, tulen kolmannessa käsittelyssä esittämään sen eduskunnan toivomukseksi.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minusta ed. Pulliaisen ehdotus on erinomainen, ja tässä pikakehiteltynä ehdottaisin, että toimikunta pohtisi esimerkiksi sellaista, että itse asuttavaksi ostetusta kiinteistöstä maksettava leimavero alennettaisiin 6 prosentista esimerkiksi 1 prosenttiin. Toimikunta voisi pohtia sitä asiaa edistääkseen asumiskustannusten halventamista maassamme, ja nyt poistettaisiin ensiasunnon leimavero kokonaan.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Haluan vain ed. Seppäselä lyhyesti huomauttaa, että hänen viimeksi esille ottamastaan asiasta on myöskin aloite, joka liittyy juuri nyt käsiteltäviin asioihin; se on näiltä osin hoidossa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

5) Ehdotukset laiksi kiinnitysluottopankin muuttamisesta liikepankiksi ja sulautumisesta liikepankkiin sekä laiksi leimaverolain 10 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 198

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 5

Suuren valiokunnan mietintö n:o 214

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 214. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—10 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä annetun lain muuttamisesta ja laiksi vapaakuntakokeilusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 159

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 27

Suuren valiokunnan mietintö n:o 215

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 215. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Käsittelyn tässä vaiheessa tyydyn vain lyhyesti toteamaan, että hallituksen esityksestä, joka on nyt eduskunnan käsittelyssä, käy hyvin ilmi se pettymys, mitä kunnallisella puolella on tunnettu vapaakuntakokeilua kohtaan. On jotenkin vaikea käsittää, että kaiken pitkän valmistelun ja kunnissa tällä hetkellä vallitsevan tahdon jälkeen tässä asiassa ei ole päästy pidemmälle. On syytä toivoa, että kun tämä lakiesitys tulee käsiteltyä, hallituksen taholta mahdollisimman pikaisesti ryhdyttäisiin lisätoimenpiteisiin, joilla kuntien itsehallinnollista asemaa vahvistettaisiin.

Tässä suhteessa on hyvin mielenkiintoinen se ratkaisu, mikä tänään on julkisuuteen

saatettu valtiosihteeri Hiltusen työryhmän toimesta. Vaikka sen esitys on muutamilta osin selvä parannus hallituksen aikaisempiin esityksiin nähden, joissa hallitus on lähtenyt siitä, että puhdas asukaslukuperuste on valtionosuusjärjestelmän uudistuksen perusta, niin täytyy Hiltusen esityksestä todeta, että valitettavasti se ei ole riittävän pitkä askel tässä suhteessa ja tarvitsee kyllä perusteellisen remontin, jotta siitä voidaan saada kelpo ja kunnallista itsehallintoa vahvistava esitys ja myöskin kansalaisten peruspalvelut turvaava esitys.

Kuntien itsehallinnon vahvistamisen kanalta on myöskin hyvin tärkeä asia, että valtion ja kuntien välinen kustannusjako ei muutu. Tässä suhteessa tuporatkaisuun liittyvä uusi verovähennys on kompensoitava kunnille täysimääräisesti. Muuten veroäyrien hintaerot kasvavat roimasti ja köyhimmissä kunnissa asuvat kansalaiset kärsivät siitä eniten.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 8 a — 8 f §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi kaavoitusalueiden jakolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 92

Toivomusaloite n:o 300/1988 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 28

Suuren valiokunnan mietintö n:o 216

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 216. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4, 14, 16, 16 a, 18, 19, 21, 21 a, 22, 24, 25, 25 a, 35, 45, 52—55, 58, 66, 67, 69—71, 83, 96, 100 ja 116 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain 79 §:n ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 231

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 38

Suuren valiokunnan mietintö n:o 217

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 217. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Tässä samoin kuin päiväjärjestyksen 14) asiassa on kysymys eläkkeiden ja muiden toimeentuloetuuksien ulosmittauksesta. Nämä etuudethan tulevat ulosmittaukelpoisiksi ensi vuoden alusta. Suojaosuus tulee olemaan 2430 markkaa. Se nousee kyllä nykyisestä, mutta esimerkiksi 3000 markan eläkkeestä saa ulosmitata noin 500 markkaa kuukaudessa, koska suojaosuuden yli menevältä osalta 3/4 voidaan ulosmitata. Tämä tulee varmasti aiheuttamaan paljon tyytymättömyyttä, että eläkkeet saatettiin näin ulosmittaukelpoisiksi. Meidän mielestämme olisi pitänyt löytää jokin toinen keino siihen, että sellaiset, jotka tietoisesti käyttivät väärin eläkkeiden ulosmittaukelpottomuutta aikaisemmin, olisi saatu järjestykseen.

Nyt näissä esityksissä säädetään tiedonantovelvollisuudesta sosiaaliturvalaitoksille. Sosiaalivaliokunta varsin tiukasti käsitteli sitä, että ei saa antaa tietoja kuin oman laitoksen maksamista etuuksista, mutta nyt toisen lakivaliokunnan käsittelemässä esityksessä kaikissa laeissa, esimerkiksi työttömyysturva-

laissa, todetaan, että laitoksen on annettava tiedossaan olevat muut laitokset, jotka maksavat henkilölle toimeentuloetuuksia. Siis yhdestä laitoksesta saa tietää kaikki muut laitokset; määriä ei saa tietää. Mutta mielestäni tämäkin on hieman kyseenalaista, voidaanko tällä tavalla näitä tietoja antaa siitä, mitkä laitokset maksavat etuuksia. Mielestäni tähän olisi ollut ehkä syytä tietosuojavaluutetun paneutua tarkemmin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 79 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä viidennen lakiehdotuksen 69 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 29 §:n muuttamisesta ja laiksi ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 216

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 39

Suuren valiokunnan mietintö n:o 218

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 218. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Tässä esityksessä muutetaan eräiden yksityisten ammattioppilaitosten palveluksessa olevien henkilöiden eläketurvaa. Tämä ei koske kovin suurta joukkoa, noin 700:aa henkilöä, mutta itse lakiesitys voi merkitä

huononnuksia. Se, että huononnuksia ei ta-
pahtuisi, on pyritty turvaamaan sillä, että
nämä valtionapulaitokset voivat ottaa lisä-
eläkevakuutuksia. Sosiaalivaliokunta kantoi
kyllä suurta huolta siitä ja sen vuoksi esitti,
että nimenomaan valtio huolehtii ja myös
tiedottaa siitä, että näillä ammatillisilla op-
pilaitoksilla, erityisoppilaitoksilla, on mah-
dollisuus lisäeläketurvaan, että ei kävisi niin,
että henkilölle, joka on pitkään ollut palve-
luksessa, yhtäkkiä kävisikin ilmi, että hänen
oletettu eläke-etuutensa pienenee. Tätä asiaa
on syytä tarkkaan seurata.

Esitys on kuitenkin siinä mielessä hyvä,
että vastaavasti osalla lain piiriin tulevista
eläke-etuudet tulevat paranemaan, ja se on
tietysti myönteinen asia.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksy-
tään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuk-
sen 29 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös,
johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuk-
sen 8 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja
nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

10) Ehdotus laiksi merimieseläkelain muut- tamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 232

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 40

Suuren valiokunnan mietintö n:o 219

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suu-
ren valiokunnan mietintö n:o 219. Ensin sal-
litaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen
ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen
käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksy-
tään keskustelutta 36—38, 41, 44 ja 55 §,
voimaantulo- ja siirtymäsäännös, johtolause
ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

11) Ehdotukset laiksi tieliikenteen ajo- ja lepoajoista

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 87

Lakialoite n:o 18/1987 vp.

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12

Suuren valiokunnan mietintö n:o 220

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suu-
ren valiokunnan mietintö n:o 220. Ensin sal-
litaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen
ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen
käsittelyyn.

Tämän asian yhteydessä sallitaan yleiskes-
kustelu myös päiväjärjestyksen 12) asiasta.

Yleiskeskustelu:

Ed. Saari: Herra puhemies! Koska lain
ensimmäinen käsittely suoritettiin sellaisena
ajankohtana, että edustajia ei tainnut juuri
ketään olla eduskunnan täysistunnossa, so-
pinee, että käytän ikään kuin pienen esitte-
lypuheenvuoron valiokunnan mietinnöstä
tästä laista.

Toisessa käsittelyssä oleva laki tieliikenteen
ajo- ja lepoajoista on selkeästi jatkoa pari
vuotta sitten säädetyille laille, jolla säädettiin
ajopiirturin käyttäminen pakolliseksi. Ajo-
piirturin käyttöpakkoa perusteltiin silloin
myös omistajakuljettajien osalta liikennetur-
vallisuuskysymyksellä. Onnettomuuksien syi-
den selvittelyssä katsottiin olevan apua dia-
grammalevyille tallentuneista tiedoista. Lisäk-
si ajopiirturin käyttöpakkoa perusteltiin tar-
peella valvoa omistajakuljettajien liikenne-
lupaehtoja noudattamista. Ajopiirturilain
perusteluissa hallitus viittasi myöskin mah-
dolliseen erillisen ajo- ja lepoaikalain anta-
miseen.

Nyt tuo erillinen ajo- ja lepoaikalaki on
annettu ja se on eduskunnan toisessa käsit-
telyssä. Käsittelyssä olevalla lailla säädetään
sekä vuorokautisia että viikoittaisia enim-
mäisaikoja niin omistajakuljettajien kuin pal-
kattujenkin kuljettajien ajojen osalta. Kan-
sainvälisellä tasolla maantiekuljetusten ajo-
ja lepoaikoja on säännelty mm. kansainväli-

sen työjärjestön Ilon 1979 hyväksymän yleis-sopimuksen ja suosituksen muodossa. Niillä ei kuitenkaan ole merkittävää vaikutusta, koska Euroopan maista ainoastaan Espanja ja Sveitsi ovat mainittuun sopimukseen liittyneet. Suomi ei ole liittynyt myöskään Euroopan talouskomission Aetr-sopimukseen, joka koskee mm. ajo- ja lepoaikoja kansainvälisissä kuljetuksissa. Tähän sopimukseen ovat liittyneet varsin laajasti Euroopan maat, EY-jäsenmaiden lisäksi mm. Ruotsi, Norja ja Neuvostoliitto.

Ajoajan rajoittamista perustellaan liikenneturvallisuuden parantamisella. Siinä suhteessa laki onkin kannatettava. Piirturin kieltä luettavissa oleva ajoaika ei kuitenkaan kerro kuin pienen osan kuljettajan mahdollisista väsymykseen tahi virkeyteen vaikuttaneista syistä, joten tieliikennelain pykälä, joka kieltää ajoneuvon kuljettamisen väsyneenä, säilyy edelleen tämän lain jälkeenkin yhtä relevanttina kuin tähänkin saakka.

Kuljetusalan kilpailutilanteeseen ajo- ja lepoaikalaki tulee vaikuttamaan. Se tulee kiistatta heikentämään todellisten pienyritysten eli yhden auton omistajakuljettajien kilpailuasemaa suhteessa suurempiin, palkattujen kuljettajien varassa toimiviin kuljetusyrityksiin. Pienten omistajakuljettajayritysten kilpailuetu on tähän saakka ollut nimenomaan joustava mukautumiskyky vaihteleviin kuljetustarpeisiin.

Lain sisältö nimenomaan ajo- ja lepoaikojen tuntimäärien osalta perustuu alan järjestöjen, toisaalta Kuorma-autoliiton ja toisaalta Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäjärjestön AKT:n, keskinäiseen sopimukseen.

Pisimmäksi vuorokautiseksi ajoajaksi säädetään lain 2 §:ssä 10 tuntia. Jos ajoja ei voida muuten järjestää, voidaan vuorokautinen ajoaika poikkeuksellisesti pidentää enintään 12 tunniksi, edellyttäen, ettei viikoittainen ajoaika ylitä 56 tuntia. Vuorokautinen yhtäjaksoinen lepoaika säädetään laissa 10-tuntiseksi. Se voidaan, ellei ajoja muuten voida järjestää, lyhentää 7 tunniksi, kuitenkin enintään kaksi kertaa viikossa.

2 ja 3 §:ssä tarkoitettujen ajo- ja lepoaikojen pääsäännöstä poikkeamisesta saa lain mukaan päättää työnantaja. Omistajakuljettajan kyseessä ollessa hänen sallitaan päättää niistä itse.

Lain 5 §:ssä säädetään pisimmäksi yhtämittaiseksi ajoajaksi 5 tuntia. Ellei kuljettaja

voi muuten päästä sopivaan pysähdyspaikkaan, hän voi pidentää ajoaikaansa enintään puolella tunnilla. Jokaista 5 tunnin ajojaksoa tulee lain mukaan seurata vähintään puolen tunnin lepojakso.

Lain tarkoittamista ajo- ja lepoajoista saa kuljettaja poiketa vain poikkeuksellisen luonnontapahtuman, tapaturman tahi niihin verrattavan muun ennalta arvaamattoman seikan vuoksi henkilön, ajoneuvon ja kuorman saamiseksi turvallisesti määränpäähän tai sopivaan pysähdyspaikkaan. Lain perusteluissa todetaan, että Suomen luontoon kuuluva lumisade, vaikka se olisi kovakin, ei nimenomaisesti ole lain tarkoittama poikkeuksellinen luonnonilmiö.

Lain noudattamista valvoo poliisi. Tulokoon tässä yhteydessä mainituksi tänä päivänä aiemmin tässä salissa käytyyn keskusteluun viitaten, että tässä jälleen osoitetaan yksi uusi tehtävä liikennettä valvovalle poliisille, ja niin muodoin olisi tärkeää ja välttämätöntä, että poliisin resurssitarpeet huomioitaisiin lisääntyvien tehtävien myötä.

Lakiesityksen 11 §:n kohdalla valiokunta yllättäen törmäsi konkreettisesti siihen kysymykseen, millaisia ongelmia integroitumisemme Euroopan yhteisöön ja Euroopan suuntaan voi aiheuttaa. Vaikka EY-sopimusten sinänsä ei tarvitse vaikuttaa mitään Suomen sisäiseen liikenteeseen, siitä kuitenkin tämän esityksen mukaan halutaan säätää laissa mahdollisimman tarkasti. Sen sijaan kansainvälisten maantiekuljetusten miehistöjen ajo- ja lepoajoista hallitus esitti säädettäväksi tästä laista piittaamatta pelkästään asetuksella. Tämä tilanne valiokunnan käsityksen mukaan olisi käytännössä varsin outo. Se johtaisi tilanteeseen, jossa kansainvälisiä sopimuksia ei tarvitsisi niitä Suomessa sovellettaessa tuoda erikseen eduskunnan päätettäväksi.

Valiokunnalla ei ajankäytön puitteissa ollut enää mahdollisuuksia pyytää asiasta ulkoasiainvaliokunnan lausuntoa. Kuitenkin erilaiset konsultaatiot asiasta ulkoasiainvaliokunnan suuntaan ja asiantuntijoiden lausumat saivat valiokunnan vakuuttuneeksi siitä, että tällaista blankovaltakirjaa hallitukselle ei voida antaa vaan siltä osin säätäminen täytyy pitää eduskunnan käsissä. Mietinnössään valiokunta yksimielisesti päätyi-kin ehdottamaan 11 §:n poistamista. Näin ollen valiokunnan mietinnön mukaan halli-

tuksen lakiesityksen 12 § muuttuisi 11 §:ksi, ja tämä pykälä on asetuksenantopykälä, jossa todetaan, että tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella, ja siinä todetaan, että asetuksella voidaan säätää myös tienpitoon liittyvissä ajoissa tarpeellisista poikkeuksista tämän lain säännöksiin.

Herra puhemies! Valiokunnan mietintöön liitettiin kaksi vastalauseetta, joista kommunistien vastalause tähtäsi siihen, että lain tarkoittamia ajoaikoja tulisi lyhentää lakiesityksessä esitetyistä eli että ne olisivat sen mukaisia kuin vuoden 1987 valtiopäivillä tehdyssä lakialoitteessa, jonka ensimmäinen allekirjoittaja oli ed. Paasio.

Keskustan ja kristillisten edustajien vastalauseessa sen sijaan pyrittiin hieman toiseen suuntaan, ja se perustui 12 §:n sanamuotoon, jossa ainoastaan tienpitoon liittyvissä ajoissa annetaan asetuksella mahdollisuus säätää poikkeuksia ajo- ja lepoaikoihin. (Ed. Vähäkangas: Kenen se I vastalause oli?) — Se oli ed. Tennilän ja ed. P. Lahtisen allekirjoittama. Olen tottunut pitämään, että he molemmat kuuluvat kommunistiseen liikkeeseen. (Ed. Vähäkangas: Jaaha, vähän eri asia kuin äsken ilmaistu!) — Keskustan ja kristillisten vastalauseessa lähdetään siitä ajatuksesta, että toisaalta on selvästi pyrkimystä tulevaisuudessa laissa tarkoitettujen päivittäisten ja viikoittaisten ajotuntimäärien alentamiseen, koska laissa tarkoitettut tuntimäärät ovat Euroopan yhteisön tuntimääriä korkeammat, ja tämä pyrkimys lain käsittelyn yhteydessä on aivan selkeästi käynyt esiin.

Toisaalta myös pienyrittäjän, omistajakuljettajan, tilanne saattaa koitua hyvin hankalaksi, jos hänellä on kuljetussopimus, joka hänen täytyy täyttää kohtuuttomiakin seurausvälttääkseen. Hänellä saattaa olla esimerkiksi tilanne, että hänellä on yksi palkattu kuljettaja, joka sairastuu, ja silloin omistajakuljettajalla ei yleensä ole mahdollisuutta yksikseen löytää ammattimiestä, jolle hän voisi sanoa, että ”kun vakituinen kuski on sairastunut, niin otapa tuosta tuo miljoonan ajoneuvoyhdistelmä ja tule ajamaan hänen sairautensa ajaksi”. Tällaisessa tilanteessa olisi välttämätöntä, että omistajakuljettaja, yrittäjä, voisi lain säännöksistä poikkeuksellisesti poiketa ja että nimenomaisesti asetuksella voitaisiin tällainen mahdollisuus antaa. Tällaisia tilanteita saattaa Suomen

olosuhteissa sattua vuodenaikojen mukaan muulloinkin esimerkiksi puutavarakuljetuksissa. Me tiedämme, että huomattava määrä puutavarasta nykyisin hankitaan eriasteisten metsäautoteiden varteen ja esimerkiksi keväällä, jos kesän tulo yllättäen on edellä ajastaan, saattaa syntyä tilanteita, että olisi viikko, pari pystyttävä ajamaan lähes vuorotta.

Herra puhemies! Lain perusteita tai lain tarvetta on kuitenkin perusteltu liikenneturvallisuuksella, ja luonnollista on, että kovin pitkät ajorupeamat eivät liikenneturvallisuuksia paranna vaan heikentävät. Kuitenkin meidän kuljetusalamme rakenne on hyvin pienyrittäjävaltainen. Ehkä Ruotsia lukuun ottamatta missään muussa Euroopan maassa kuljetusyritysten rakenne ei ole niin pienyrittäjävaltainen kuin Suomessa. Se on nähdäkseni meidän kehityksemme ja tulevaisuuden kannalta hyvin tärkeä kysymys. Se on turvallisuuden ja kehityksen kannalta vaalittava ja ensiarvoisen tärkeä kysymys. Siinä suhteessa näkisin, että joitakin helpotuksia, niin kuin keskustan vastalauseessa esitetäänkin, omistajakuljettajille olisi sallittava ja ettei heitä puserrettaisi ainakaan enää tätä lakiesitystä pienempiin tuntimääräraameihin.

Ed. P. Lahtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellisen puheenvuoron johdosta, jonka piti liikennevaliokunnan puheenjohtaja, haluaisin todeta vain sen huomautuksen, että hallituksen esityksen sisällystöstä ovat asiallisesti ottaen sopineet alan ammattiliitot eli Kuorma-autoliitto ja Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto. Kuorma-autoliittoon kuuluvat jäseninä myös puhujan mainitsema pienyrittäjät.

Kun tällainen sopimus syntyy tai — voidaan luonnehtia — sopimuksenomainen tilanne, sitä on hyvin vaikea lähteä purkamaan eduskunnassa, kun on näinkin vaikeasta asiasta kysymys, etenkin kun — niin kuin puhujakin totesi — meillä vielä tämän lainsäädännön jälkeenkin ajoajat jäävät pidemmiksi kuin eurooppalaisella tasolla on yleisesti sovittu.

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Työväenliike on toiminut ja saanut aikaiseksi kahdeksan tunnin työpäivän. Siksi emme voikaan hyväksyä sitä, että kuljettajien pisin vuorokautinen työaika määriteltäisiin toisin kuin muiden työntekijöiden eli siten, että se ei saa ylittää kymmentä tuntia vuorokaudessa. Me olemme samalla kannalla, jolla työväenpuoleet eduskunnassa ovat aiemmin olleet yhtenäisesti, eli sillä kannalla, että kuljettajan pisin vuorokautinen työaika ei saa ylittää kahdeksaa tuntia niiden 24 perättäisen tunnin aikana, jotka seuraavat vuorokautista lepoaikaa. Tällä kannalla olivat myös sosialidemokraatit. He jättivät tästä lakialoitteen vuonna 1987 — se on Pertti Paasion ym. lakialoite n:o 18 mainituilta valtiopäiviltä — ja tämän ehdotuksen mukaisesti me olemme vastalauseemme laatineet, siis lähteneet kahdeksan tunnin työpäivästä.

Täällä on puhuttu pienyrittäjä-omistusautoilijoista ja siitä, että heidän pitäisi saada oikeus ajaa pitempää päivää. Tietysti sydän sykkii näille pienyrittäjille, jotka ovat varmasti suurissa vaikeuksissa, mutta totta kai nyt ensimmäisenä lähtökohtana pitäisi olla sen, että myös omistusautoilija saisi toimeentulonsa kohtuullisen työpäivän puitteissa (Ed. Knuuttila: Terveyttään menettämättä!) ja voisi hänkin pitää vapaa-aikaa ja elää normaalia elämää. Jos päivä on pitkä, siihen ei ole mitään mahdollisuuksia.

Tällöin tietysti tullaan taksakysymykseen, ja silloin ollaan tietysti vastakkain esimerkiksi puutavarakuljetuksissa suuryhtiöiden kanssa, jotka ovat isäntinä. Minusta on perääntymistä se, jos lähdetään siitä, että pienyrittäjä pidentää päivää ja taksakysymys jätetään ratkaisematta eikä pienyrittäjiä taksaamäärityksessä puolusteta. Minusta taksojen pitää olla sellaisia, että kohtuullisella päivällä selviää ja voi todella elää luonnollista normaalia elämää ja vaikkapa nauttiakin siitä.

Tämä kysymys liittyy myös liikenneturvaan, ja siltä osin ei voi olla mahdollista tehdä eroa työsuhteessa olevan kuljettajan ja omaa autoa ajavan välillä. Ylipitkät päivät ovat liikenneturvan uhka. Täällä on juuri käsitelty hallituksen kyselytunnilla kysymystä liikenneturvallisuudesta, siitä, että liikenneonnettomuudet ovat jyrkässä kasvussa ja

että liikenneturvallisuus huononee. Eräs syy tähän on juuri se, että tavarakuljetuksia on siirretty yhä enemmän maanteille ja että joudutaan ajamaan myös väsymystilassa. Vuorenvarmasti se on yksi liikenneturvallisuuksia heikentävä tekijä, aivan varmasti.

Näitten kysymysten käsittelyssä on tietysti se ongelma, että tällaiset seikat eivät välttämättä aina tilastoista selviä, kun liikennetapaturmia selvitetään. Aineistot ovat hyvin lyhyeltä ajalta, sillä piirturipakko on ollut käytössä hyvin lyhyen aikaa, mutta kunhan tässä eteenpäin päästään, olen aivan varma, että niistäkin tullaan saamaan tukea sille, että ylipitkät päivät, ylläsiustila, väsymys vaikuttavat siihen, että riskit kasvavat. Jokainenhan käsittää ilman mitään tutkimuksia ja tilastojakin, että jos puolipöpperössä joutuu ajamaan ja näkökenttä on samentunut väsymyksen vuoksi, niin eihän se liikenneturvallisuuksia paranna, vaan vuorenvarmasti sitä huonontaa.

Tämän vuoksi, jos haluttaisiin tehdä eroa työntekijänä olevan kuljettajan ja omistusautoilijan välillä, niin en minä ymmärrä, miten se olisi mahdollista hyväksyttävästi tehdä. Toiset saisivat ajaa täysin väsyneessä tilassa ja toisille todettaisiin, että täytyy heitä suojella väsymykseltäkin. Kyllä minusta pitää lähteä hakemaan ratkaisua taksoista niin, että kohtuullisilla taksoilla turvataan se, että kunnollisen tulon saa normaalin työpäivän puitteissa.

Minä olen liikennevaliokunnan käsittelyyn sikäli tyytyväinen, että liikennevaliokunta piti eduskunnan puolta eikä suostunut siihen, että kansanvälisissä kuljetuksissa työskentelevien kuljettajien työajoista voitaisiin päättää asetuksella laista poikkeavasti. Tässä minusta liikennevaliokunta mietintöä laatiessaan oli jämäkkä ja piti todella eduskunnan puolta. (Ed. Knuuttila: Aina! — Ed. Saari: Kansan puolta!) — Ei tätä voi sanoa, ed. Knuuttila. Kun pidetään eduskunnan puolta, liikennevaliokunnan herra puheenjohtaja, niin minusta se on kansan tahdon puolustamista. Minusta asiat pitää päättää täällä. Täällä käsitykseni mukaan näkyy Suomen kansan tahto. Siitä voidaan tietysti olla monta mieltä, miten selvästi se täällä heijastuu, mutta tästä ainakin lähdetään Suomen perustuslaissa.

Tässähän oli ehdotus siitä, että kansainvälisissä kuljetuksissa työskentelevien kuljet-

tajien työajoista voitaisiin poikkeavasti päättää asetuksella. Tämä kysymys on sikäli hyvin tärkeä, että tämä liittyy yhdentymis-problematiikkaan, joka tässä talossa on varmasti hyvin pian ja 1990-luvulla tulee olemaan yhtämittaista problematiikkaa. Minusta nyt tehtiin ihan oikein siinä, että ei annettu oikeutta päättää liikenneministeriössä asioista toisin kuin eduskunta on säätänyt ja päättänyt. Kyllä tämä on hyvin iso periaatteellinen kysymys, ja minusta eduskunnan pitäisi samanlaista linjaa vetää jatkossakin, pitää päätösvalta omissa käsissään eikä luovuttaa sitä kansainvälisissä kysymyksissä jonnekin muualle, ei Brysseliin eikä myöskään hallitukselle tai jollekin ministeriölle.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen pitkälti ed. Tennilän kanssa samaa mieltä, niin kuin valiokunnan yksimielinen mietintö 11 §:n poistamisesta laista osoittaa. Kuitenkin kun ed. Tennilä kertoi, että heidän vastalauseensa perustuu työväenliikkeen vanhaan periaatteeseen, vaatimukseen kahdeksantuntisesta työpäivästä, toistan saman kysymyksen taikka saman toteamuksen, jonka valiokunnassakin totesin: Ei ymmärtääkseni työväenliikkeen periaate ole ollut isännän työpäivää rajoittaa kahdeksaan tuntiin, vaan työntekijöitten.

Tässähän on kysymys nimenomaan yrittäjävapauden rajoittamisesta. Erityisesti vielä liikennettä valvovan poliisin lausunnon mukaan omistajakuljettajat eivät missään tapauksessa ole mikään liikenteen riskiryhmä. Päinvastoin he ovat keskimääräistä tunnollisempia ja parempia kuljettajia. Itsestään selvyytenä voidaan todeta, että piirturi ei osoita välttämättä kuljettajan henkistä tai fyysistä tilaa, koska hän on voinut väsymyksensä hankkia kymmenillä muilla tavoilla kuin kyseistä ajoneuvoa kuljettamalla.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toisin keskusteluun yhden uuden ulottuvuuden, joka on sinällään aika mielenkiintoinen. Meillä on valiokunnassa ollut kaksi asiaa, jotka ovat läheisesti koskettaneet EY-lainsäädäntöä. Tämä on toinen. Molemmissa SKDL ja deva ovat olleet samaa mieltä, mitä EY-lainsäädäntö on edellyttänyt. Muut puolueet ovat olleet väljemmän ja Suomen olosuhteisiin paremmin so-

pivan lainsäädännön kannalla. Tämä on näissä asioissa asioissa onneksi voittanut, mutta on hauska nähdä, että SKDL ja deva suhtautuvat EY-lainsäädäntöön periaatteessa näin saman suuntaisesti.

Ed. Tennilälle haluaisin lisäksi mainita siitä, että hän monessa puheenvuorossaan aikaisemmin on tuonut esille Suomen suuren koon ja Lapin ongelmat. Kuljetuksissa varsinkin Suomen suuri koko ja kuljetusongelmat monesti korostuvat. Taksat eivät ole ainoa apu siihen, että kuljetukset pysähtyisivät kahdeksantuntisiksi. Maan suuri maantieteellinen koko on aiheuttanut sen, että ajajat ja kuljettajat itse haluavat ajaa käytännöllisempiä vuoroja ja vähän pidempiä päiviä.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sattui korvaan, kun ed. Tennilä käytti sanontaa "luonnollinen tila" tarkoittaen ilmeisesti kahdeksantuntisia työpäiviä pienyrittäjälle, joka ajaa rekkaa. Minusta se ei ole luonnollinen tila, vaan luonnollinen tila on se, että hänellä on tietty vapaus itse säädellä työaikansa pituutta ja sijoittaa se itselleen sopivasti viikon varrelle ja jakaa tällä tavoin luonnollisella tavalla työ- ja vapaa-aika haluamallaan tavalla niin, että sitä ei kovin tiukalla lainsäädännöllä säädellä. Tämä on tietysti matkoista riippuvainen kysymys. Taksoilla voi tähän myös vaikuttaa, mutta siitä pitää puhua eri yhteydessä.

Liikenneturvallisuus on tietysti sellainen asia, josta ollaan yhtä mieltä, mutta se on minusta niin vakava asia, että sitä ei saa käyttää keppihevosenä jonkin toisen, ehkä poliittisen päämäärän saavuttamiseksi.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Joudun vastaamaan kahteen vastauspuheenvuoroon. Ed. Saarelle toteaisin, että voidaan puhua yrittäjän vapaudesta, mutta voidaan puhua myös pakosta ajaa ylipitkää päivää. Tällöinhän on kyse siitä, että taksat ovat liian matalat. Me haluamme myös isännälle sen vapauden, että hänkin voi pitää vapaa-aikaa. Silloin tietysti tullaan taksoihin, siihen että ne ovat riittävän suuria ja kohtuullisilla työpanoksilla voi tulla toimeen.

Ed. Rauramolle toteaisin, että EY-lait ovat varmasti joiltakin osin ... Mehän emme

niitä vielä tunne, siksi on liian paljon blankopäättää, jossa vain huitaistaan jokin iso blankopaperi ja hyväksytään kaikki tai hylätään kaikki. Sekään ei ole oikein. EY-lait ovat varmasti monenkirjavia. Mutta minusta on aivan oikea periaate se, mitä nyt liikennevaliokunta noudattaa eli, että asiat käsitellään Suomen eduskunnassa asia kerrallaan. Hyväksytään tai hylätään eikä lähdetä siitä, että päätösvalta annetaan tämän talon ulkopuolelle.

Ed. Paloheimolle toteaisin vielä, että liikenneturva on asia, jonka luulisi jokaista huolettavan. Jos ajopäivät ovat pitkiä, se tarkoittaa väsymystä, ja se tarkoittaa varmasti liikenneturvan huonontumista. Siitä ei ole minkäänkokoista epäselvyyttä.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Liikenneturvallisuuksissa on selvitetty, että rekka-autot ovat aika usein osallisina liikenneonnettomuuksissa, vaikka suurimpana ajoneuvona eivät itse joudukaan pahaan kolariin. Tutkimuksilla ei kyllä minun tietääkseni ole missään selvitetty, että omistajakuljettajien riski olisi oleellisesti pienempi kuin muiden. Minä en ihan tarkkaan muista asiantuntijalausuntoa, mihin valiokunnan puheenjohtaja viittasi, mutta muistan erään toisen, jossa nimenomaan todettiin tällä tavoin kuin edellä sanoin.

Mitä tämän lainsäädännön tiukkuuteen tulee, tämä on todella Suomessa hyvin lievä eikä johda kovin pakonomaiseen tilanteeseen myöskään pienyrittäjien kohdalla, joille tässä on haluttu lisää vapautta. Korostan vielä, että tämä on ammattiliittojen välinen sopimus ja sen takia tähän on eduskunnassa hyvin vaikea puuttua. Sitä on harkittu ammattilaisten taholla puolin ja toisin, ja tämä on kompromissi, joka nyt pitäisi suurella yksimielisyydellä hyväksyä.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Liikenneturvallisuus on toki hyvin tärkeä asia, mihin ed. Tennilä viittasi. Haluaisin liikenneturvallisudesta sanoa kaksi seikkaa. Viimeiset tutkimukset isojen ajoneuvojen onnettomuusherkkyydestä ovat osoittaneet, että ajettua ajokilometriä kohti isot ajoneuvot ovat huomattavasti harvemmin liikenneonnettomuuksissa kuin muut. Toisaalta pidän meidän liikenteen ammattilaisiamme sen verran korkean luokan am-

mattilaisina, että he kyllä aika hyvin pystyvät itse tulkitsemaan silloin, jos he ovat niin väsyneitä, etteivät ole ajokunnossa.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä tulee tilastotulkintaongelma ja tilastojen manipuloimisen mahdollisuus: "ajettua kilometriä kohti". Täytyy nähdä, että rekoilla ajetaan tavattoman paljon, ja suhteellisesti se tarkoittaa myös sitä, että väsymystilassa ajetaan silloin erittäin paljon. Joka tapauksessa on selvä, että kun rekat, vaikkapa juuri kuljettajan väsymyksen seurauksena, onnettomuuteen joutuvat, jäljet ovat aina hirvittävän pahoja, vauriot suuria ja menetykset pahoja.

Haluaisin vielä huomauttaa, että tätä lakia ja parempaakin on ajanut nimenomaan Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto. Nyt puhutaan jotenkin voimallisesti kuljettajien nimissä, mutta tässä jää unholaan se, että ammattiliitto on ollut monen, monen vuoden ajan aktiivinen. Vastarinta on vain tähän saakka ollut ylivoimaisen kova, eikä edes tällaisista esityksistä ole saatu aikaan, mikä hallitukselta tuli. Minusta sekin on riittämätön, ja pitäisi kulkea sitä tietä, jota työväenpuolueet aikaisemmin yhdessä edustivat.

Ed. Sillanpää: Herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevat lait, jotka koskevat tieliikenteen ajo- ja lepoaikaa, ovat pääsääntöisesti selvä jatko keväällä hyväksytyille ajo- ja lepoajan käyttöpakolle omistajakuljettajien osalta, niin kuin liikennevaliokunnan puheenjohtaja jo aikaisemmin totesi. Lakiesitys n:o 87 määrää varsinaisen ajoajan pituuden, yhtäjaksoisen ajoajan päivittäisen ja viikkojaksotuksen osalta.

Ajoaikoja perustellaan liikenneturvallisuuksella, ja se kyllä osin pitääkin paikkansa. Tutkimuksilla on voitu osoittaa, että väsyneenä ajamisessa liikenneturva riskit kasvavat lähinnä ajajan huomiokyvyn hidastumisen takia. Tämä laki rajoittaa myös omistajakuljettajan ajoajan. Lain suomat mahdollisuudet ajoaikoina ovat kohtuulliset ja toivottavasti säilyttävät mahdollisuuden näille yrittäjille jatkaa ammattiaan huomattavasti kovenevassa kilpailutilanteessa, niin kuin täällä jo aikaisemmin on todettu.

Epäilyjä kyllä on, että ajoaikoihin tulevaisuudessakin yritetään merkittäviä lyhennyksiä. Kun alkuun on päästy, usein seurausta

tulee jatkossa. Valiokunta on ollut ajoajoista yksimielinen, mikä pohjautuu paljolti eri asiantuntijatahojen myönteiseen asennoitumiseen lain osalta. Puheenjohtaja Saari jo puuttui varsinaisen lakiesityksen 11 §:n valiokuntakäsittelyyn. Liikennevaliokunta poisti yksimielisesti asetusvaltuuden. Kansainvälisistä ajo- ja lepoajoista ei ole päästy vielä yksimielisyyteen. Tämän pykälän hyväksyminen olisi antanut hallitukselle valtuudet Suomen osalta päättää asiassa, ja liikenneministeriö olisi luonnollisesti toteuttanut. Eduskunta sivuutettaisiin täydellisesti. Näinkö nämä yhdentymisasiat on tarkoitus tulevaisuudessa hoitaa?

Lain 12 §:ssä eli uudessa 11 §:ssä teen muutosesityksen. Asetuksella määrätään poikkeuslupa poikkeuksellisissa luonnonolosuhteissa tienpitoon liittyvässä ajossa. Valiokunnassa vähemmistöön jääneet olisivat laajentaneet asetusmääräystä niin, että myös muissa poikkeavissa ajoissa voitaisiin myöntää lupa. Sellainen voisi olla esimerkiksi keväällä suoritettavat puutavarankuljetukset. Tiedämme, että alempiasteinen tieverkko on roudan sulamisen aikana ja pitkään sen jälkeen painorajoitettu. Tästä johtuen ennen painorajoitusten antamista ajetaan kalustolla normaalista poikkeavasti ja erityisesti ajomäärät ovat varsin mittavat.

Herra puhemies! Tulen lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään muutoksen lainuuteen 11 §:ään.

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Aivan lyhyesti haluaisin ed. Sillanpään puhetta kommentoida. Tämän esityksen 11 §:n kohdalta haluaisin korostaa sitä, että valiokunta oli poistamisesta yksimielinen, eli ainakin liikennevaliokunta lähti siitä, että EY-lainsäädäntöä ei tällä tavalla tuotaisi Suomeen, joskin olen toisaalta sitä mieltä, että asetuksin tapahtuva lain muokkaaminen on usein joustavampaa. Tämän pykälän poistaminen saattaa jonkin verran hidastaa ja jäykistää lain toimintaa.

Ed. Sillanpää: Herra puhemies! En äsken puheenvuorossani väittänytkaan, ettei valiokunta ollut yksimielinen, mutta korostin sitä, että hallitus esityksessään toi tällaisen 11 §:ssä olevan rajauksen, joka olisi todella merkinnyt sitä, että asetuksella liikenneministeri olisi voinut määritellä tule-

vassa EY:ssä ja sen alueella erityisesti Suomen osalta harjoitettavan liikenteen ajoajan. Tämä mielestäni oli erittäin suuri voitto liikennevaliokunnalle.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

12) Ehdotus laiksi tieliikennelain 87 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 88

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 13

Suuren valiokunnan mietintö n:o 221

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 221. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 87 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 13) asia.

14) Ehdotukset ulosottomiehen oikeutta saada eräitä tietoja eläke- ja vakuutuslaitoksilta tarkoitaviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 219

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14

Suuren valiokunnan mietintö n:o 223

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o

223. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 64 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 64 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, neljännen lakiehdotuksen 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä viidennen lakiehdotuksen 36 a §, 8 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 15) asia.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86 (HE n:o 228)

17) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 41 (HE n:o 220)

18) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 (A n:o 33)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 19.37.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

